וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל

היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה

משבם אחד ואמה משבם אחר ומתו וירשתן

. ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר

ומה בת שהורע כחה בנכםי האב יפה כחה

בנכסי האם כן שיפה כחו בנכסי האב אינו

דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאת

מה להלן בן קודם לבת אף כאן בן קודם

לבת ר' יוםי בר' יהודה ור"א בר' יוםי

אמרו משום רבי זכריה בן הקצב אחד הבן

ואחד הבת שוין בנכסי האם מאי מעמא דיו

לבא מן הדין להיות כנדון ותנא קמא לא דריש

דיו והא דיו דאורייתא הוא דתניא שמדין קל

וחומר כיצד יואמר ה' אל משה ואביה ירק

ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר

לשכינה ארבעה עשר אלא דיו לבא מן הדין

להיות כנדון בעלמא דריש דיו ושאני הכא

דאמר קרא ממטות מקיש מטה האם למטה

האב מה ממה האב בן קודם לבת אף ממה

האם בן קודם לבת רב ניתאי סבר למעבד

עובדא כר' זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל

כמאן כזכריה אפס זכריה רבי מבלא עבד

עובדא כרבי זכריה בן הקצב א"ל רב נחמז

מאי האי א"ל דאמר רב חיננא בר שלמיא

משמיה דרב הלכה כרבי זכריה בן הקצב

אמר ליה זיל אהדר בך ואי לא מפיקנא לך רב

חיננא בר שלמיא מאוניך רב הונא בר חייא

סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב

אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר

רב הונא אמר רב הלכה כר' זכריה בן הקצב

אמר ליה יאשלח ליה איכסיף אמר ליה

השתא כי נח נפשיה דרב הונא איתריםת

לקבלי ואיהו כמאן סברה כי הא דרב

ושמואל דאמרי תרוייהו אין הלכה כר' זכריה

בן הקצב מיםתמיך ואזיל רבי ינאי אכתפא

דרבי שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה

לאפייהו א"ל בר אינש דאתא לקיבלנא הוא

יאי וגולתיה יאי כי ממא לגביה גששה אמר

לִיה דין שיעַוריה כשק יבעא מיניה "מנין

לבן שקודם לבת בנכסי האם אמר ליה דכתיב

ממות מקיש ממה האם לממה האב מה ממה

האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכור נוטל פי

שנים אף מטה האם בכור נוטל פי שנים

יא א מיי׳ פ״א מהל׳ נחלות

רבינו נרשום

נוחל ממון שלה ואינה נוחלת היא את ממון בנה דבתר משפחת האב רמינן . נחלת הכז : מנהני מילי. דכז יורש את אמו וקודם לבת הוא: דכתב רחמנא וכל בת יורשת נחלה ממטות ישראל היאך י שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר. והיו אחין משבט אחר. והיו אחין לאמה הראוין לירש את אביה דהא מציא למיעבד שפיר דליכא משום לא תסוב נחלה הואיל דאחיה קיימין ולאחר שנישאת אמה של זו מת אחיה ואמה וירשתן בת זו שלא היה להן בן אלמא דבת יורש' את אמה היא: ואין לי. דיורשת את אמה: יורשת וכו': בן מנין אמרת ק"ו ומה בת שהורע כחה . בנכסי האב. שבמקום בז לא האם. וכדאמרינן הכא דהא אשכחן מיהא מן קרא דבת יורשת נכסי האם. בן . שיפה כחו בנכסי האב אינו שיפוז כוזו בנכטי זהוב א בי דין וכו': וממקום שבאת. כלומר מאותו ק"ו מצי למידרש נמי דבן קודם לבת בנכסי האם דמה להלן . גבי נכסי האב בן קודם לבת כדאמרי׳ לעיל טעמא דאין לו בן הא יש לו בן קודם לבת אף כאן נמי גבי נכסי האם בן . קודם לבת: איכא למימר קרום לבונו אלא למימו בהא ק"ו דיו לבא מן הדין של ק"ו להיות כנדון דהבן דלירת בנכסי האם מק"ו של בת קאתי ומש"ה בדין הוה דלהוי שוין בן ובת בנכסי האם: דידן דמתני׳ דיליף לה מבריית׳ ואמר דרי רייר ית' ואמר דבן קודם מדין ק"ו כיצד. אחד מי"ג . י. מדות שהתורה נדרשת כהז: כו דו שהונוד הכדר שהבהן: הלא תכלם שבעת ימים. כדין מצורע שהמצורע היה מצטרע משום שהי׳ מוציא שם רע וזו דברה כלפי שכינה. ק"ו שהיא טעונה י״ד יום הסגר דכל מצורע דכל מצורע. הטנו הסגר: מים היה טעון הסגר: א דיו לבא מן הדיז' היות כנדון. ושכינה מאדם ^י לפינן אלמא דאורייתא היא: ומשני ודאי בעלמא דריש דיו ושאני הכא דלא דרש דיו ואמר דכן קודם לבת דאמר קרא וכו': אפס זכריה. כלומר אין הלכה כמותו: ואי לא תיהדר מפיק לך ר' חנניא כ"ר שלמיה דאמר לא תיהדר מפיק קך ר' חנניא ב"ר שלמיה דאמר הלכה כר' זכריה מאוניך. כלומר משלך אוציא בעל כרחך ואהדר ליה: אשלח ליה לרב הונא דאמרת משמי' הלכה כר' זכריה משמ" הלכוז כו זכויה אם אמר הכי אי לא. ואיכסף ר' הונא בר חייא. דאיהו לא הוה אמר הכי משמיה דרב הונא אלא כדי להעמיד דבריו ותלה בגברא רבא כרב הונא: היית מקנטר בדבריך כנגדי: אינהו. שמואל דאמר אפס ב.... שבווא/ דאמר אפס זכריה ורב נחמן נמי. ס"ל כרב ושמואל דאמרי דר׳ שמלאי שמעיה. משום

קל וחומר לשבינה י"ר. אור"ת דלכך נקט י"ד משום דאמר בהמפלת (נדה דף לא.) שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא אביו ואמו ונותן בו הקב"ה כנגד שניהן א אבל קשה קלת דאם כן אין זה קל וחומר דמן הדין יש להיות כנגד שניהן ב ועוד אמר בספרי בתוספתא

קל וחומר למלך וכהן י"ד פירוש משה רבינו שהיה מלך וכהן גדול ששימש שבעת ימי המילוחים וחמשה רבינו אמאי נקט י"ד ודוחק לומר דמלך היינו הקדוש ברוך הוא וכהן משהף ג ורבינו חיים כהן מפרש קל וחומר לשכינה יותר מעט מז' וכיוו דאפיהמיה מז' דהיינו הסגר אוקמה אשני הסגרות ד

וכו משמע (ד) באבות ה): דין שיעוריה בשק. ואם תאמר וכי גרע ממטלניות דפרק לא יחפור (לעיל דף כ. ושם) דאוקימנא כעין יןרסקאן ואפילו הכי שיעורייהו בג׳ על ג׳ וי״ל דהתם לא מוקי לה כעין שקא אלא לענין דלא חזו לאומנא לקנח הדם אבל האי קשה יותר מדחי: מקיש ממה האם לממה האב ובו'. מימה לרשב"ח חמחי אינטריך לאשמועינן דבן קודם לבת בנכסי האם מהיקשא דמטות חיפוק ליה מוירש אותה דאמר לקמן (דף קיג:) מקיש ירושה שניה לירושה ראשונה מה ירושה ראשונה בן קודם לבת אף ירושה שניה בן קודם לבת דמיניה ילפינן לקמן דבני אחות קודמין לבנות אחות לירש בנכסי אחי האם ובנכסי אבי האם דמה ירושה ראשונה דהיינו בנכסי האב בן קודם לבת אף ירושה שניה כגון בן הבת קודם לבת הבת בנכסי אבי האם הואומר רשב"א דבן בנכסי האם היינו נמי ירושה ראשונה הבאה מכח האם ואי לאו דנפחא לו מהיקשה דמטות דבן קודם לבת בנכסי האם היכי הוה שמעינן דקודם בנכסי אבי האם דלא אתי אלא מכח היקשה דירושה רחשונה הלכך איצטריך הכא למילף מעיקרא דבן קודם לבת בנכסי האם שהיא ירושה ראשונה הבאה מכח האם ושוב נפקא לן מהיקשא דלקמן דמקיש ירושה שניה לירושה ראשונה בין ירושה שניה דאב בין ירושה שניה דאם ור"י אומר דאע"ג דנפקא לן לקמן דבן קודם לבת בנכסי אבי האם היינו משום דמכח אבוה דאימיה קאתי ולא שמעינן מינה דקודם בנכסי האם עלמן ואין נראה לרשב"א דהא מכח דאבוה דאם לא ירית אלא ע"י משמוש דנפלו לפני האם והוא יוכש את אמו וא"ת כיון דמהכא שמעינן דמהיקש דמטות דבן הודם לבת בנכסי האם אמאי אינטריך כל הנך קראי דלא תסוב נחלה דאיירי

אמר בסיבת הבן וקרא דאם אין לו בת דאמר לקמן בן הבת ובת הבת מנין ת"ל אם אין לו עיין עליו דמשמע דאתא לאשמועינן דבן יורש את אמו ומיהו ההוא דואם אין לו בת אינטריך טובא דלא הוה ידעינן שהיה בן הבת יורש כלל ע"י משמוש והא דדרשינן נמי מוירש אותה להקיש ירושה שניה לראשונה הוה מוקמינן מצבת הבן דוקאש ולא תסוב נמי איצטריך ללאו בסיבת הבן ולא תסוב שני בסיבת הבעל

רבי ינאי. זקן היה והחלו עיניו כהות: א"ל. שמעיה דר' ינאי ולמאז בר אינש דאתי לקיבלנא הוא יאי. אדם חשוב בא כנגדנו: וגולסיה יאי. כלומר טליח של חלמידי חכמים. אי נמי נאה ממש כדמוכח לקמיה דאמר דין שיעוריה כשק: גששה. רבי ינאי לגולמיה דרבי יהודה נשיאה: דין שיעוריה כשק. בגד עב וגרוע ושיעורו לקבל טומאה ד' טפחים על ד' טפחים כשק כדתנן [כלים פכ"ו מ"ב] השק ד' על ד' הבגד ג' על ג' במסכת שבת (דף שו.) ובמסכת סוכה (דף יו:): אמר ליה. רבי יהודה נשיאה לרבי ינאי ש בן קודם לבת כו': אמר ליה. רבי יהודה נשיאה לרבי ינאי אי מה מטה האב כו':

וכל בת יורשת נחלה ממטות וגו'. סיפא דקרא לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה כדי שלא תסוב נחלה ממטה למטה אחר. ומיהו לא נהג אלא באותו הדור כדלקתן בפירקין (דף קכ.). ולקתן [קיב.] (א) מפרשינן כיון דיורשת שני מטות והיא נשאת למטה אביה הרי מכל מקום

נוסבת נחלת האם למטה אחר ולהמן מתרצינן לה: בת יורשת נחלה ממטות. משמע שבת אחת מהבלת נחלה משני מטות ואי אתה מוצא קרובים לה שתקבל נחלה מהם יותר מאביה ואמה וכגון שאביה משבט ראובן ואמה משבט שמעון וכשנישאת אמה לאביה היו לה אחין לאמה של בת זו שיירשו נחלת אביהן דליכא הסבת נחלת אם לאב בשעת נישואין דלא קפיד קרא אלא שבשעת נישואין לא תהא ראויה לירש נכסי אביה ומיהו אחרי כן מתו אחיה ואחר כך מת אביה וירשה אותו ומתו האם והאב ולא היה להם כי אם בת זו וירשתן נמנאת יורשת שני מטות נחלת אמה ממטה שמעון ונחלת אביה ממטה ראובן: בן מנין. שיורש את אמו דאיכא למימר בהכי קפיד קרא הבן יירש את האב והבת תירש את האם: שהורע כחה בנכסי האב. דבן קודם לה: יפה כחה בנכסי החם. דיורשת את האם: אינו דין שיפה כחו בנכסי האם. שיירש כמו הבת. אבל עדיין לא למדנו שיקדום לבת והיינו דקאמר וממקום שבאת וממקום שהתחלת ללמוד דהיינו מנכסי האב חזור ולמד עוד מה להלן כו'. ולקמיה פריך לימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון: שוין. דירתון כחדא: מדין קל וחומר כו'. בריש תורת כהנים תניא רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת בהו מהל וחומר ומגזרה שוה ומבנין אב כו' והדר מפרש להו חדא חדא מקל וחומר כילד בחיזה ענין חנו דורשין דבר מדבר ע"י קל וחומר: ויחמר ה' כו'. כלומר לא להחמיר כי על החמור מבקל הואיל ובא ללמוד מן הקל אלא דיו ללמד שיהא כמלמד כלומר דיו לבא מן הדין כו' לפיכך תסגר שבעת ימים כו' [במדבר יב]: מקיש מטה האם כו'. מחחר דחתה בן בקל וחומר דיורש את אמו כבת והוקשו המטות בתיבה אחת דלא כתב שני מטות הלכך דרשינו מה מטה האב כו'. ולהמיה פרכינן אי מה מטה האב בכור נוטל בה פי שנים כו': ניתחי. שם חכם: כר' זכריה כן הקלב. דהבן והבת יחלקו בשוה בנכסי האם: אפם וכריה. כמו כי אפס כסף (בראשית מו).

כלומר בטלו שאין הלכה כמותו:

מפיקנה לך כו'. משמחינה לך ולה יסייע לך רב חיננה בר שלמיה:

דאמר רב הונא אמר רב כו'. רב הונא בר חייא מהדר הכי

לרב נחמן: אמר ליה. רב נחמן לרב הונא בר חייא: אשלה ליה.

לרב הונא ואודיענו שאתה אומר כן משמו ואדע אם אמת הוא שאמר

רב הונא כן: אכסיף. דשמא חזר בו רב הונא או לא היה סומך

בשמועתו: איסריסת לקבלי. ולא היית חוזר בך: ואיהו. רב נחמן:

 ל) ב"ק כה. זכחים סטי,
[ע"ז לו.], ג) גי' רש"ל
אמר ליה, ד) [ע" מוס'
זבחים סט: ומוס' ב"ק כה.
ד"ה ק"ו], ל) [לל ידעתי מקומו. ודע דבתום' ב"ק כה. כתבו וכן מוכח בתוספ' דאבות וכן העתיק התוי"ט בפ"ב מ"ה דב"ק ד"ה דיו וכו' לשון התוס' וכן מוכח בתוספתא דאבות ע"ש והנה לפנינו לא מצא שום תוספתא על מס׳ ולא מנאמי אלא בפייט תניא בזה"ל א"ל הקב"ה למשה אילו מלך נוף בה אילו אביה נוף בה כראוי היה לה שתכלם ימים אני שאני מלך מלכי המלכים על אחת כמה וכמה לא דין הוא שתכלם י"ד יום אלא למענך מחול לה שנאמר ייאמר ה' אל משה וכוי], ו) נ"א דסקל, ז) גי" רש"ל בבן הבן, ח) גליון ואכתי אמאי אינטריך אין לו דבת למשמוש נילף לי ממשמוש דבן בהיקשא דמטות,

תורה אור השלם

ו וכל בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל ממשפחת בני ישן אז קאווי תְּהָיָה לְאשָׁה לְמֵען יִיְרְשׁוּ בְּנִי יִשְׂרְאַל אִישׁ נְחָלַת אָבֹתִיו: במדבר לו ח אַבֹתִיו: אָל משֶׁה 2 וַיאמָר יִיִּ אֶל משֶׁה ואביה ירק ירק בפניה הלא ְּתְבָּלֵם שִׁבְּעַת יְמִים תִּפְּגֵּר תְּצְּכַּרְ שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחְנֶה וְאַחַר תַּאָפָף:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכל בת וכו׳ ולהמו פרכינו כיוו דיורשת: (ב) ד"ה ויאמר וכו׳ להחמיר בחמור מנהל: (ג) ד"ה א"ל רביי תכקור עם ד"ה ח"ל רבי יהודה נשיחה לר' ינחי מנין לבן שקודם לנת: (ד) תום' ד"ה קל וחומר וכו' בתוספתא משמע וכן באבות:

מוסף רש"י

מדין קל וחומר כיצד. גכי "", מדון קל וחומר כיצד. גכי "", מדות נתורת כהנים (ב"ק בה.) מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו (זבחים ע.). הלא תכלם. לשון תימה הוא ולשון ק"ו שס). אלא דיו לבא מן קר שטן. אל אדר לבא בן הדין להיות כנדון. הכתוב לימדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון, דכתיב תסגר שבעת ימים **.**(DO)

מוסף תוספות

א. שנותן בו פרצוף פנים ונפיחת נשמה. ריטב״ה. דוימא לשכיוה י"ד לפי חשבון חלק שותפות. יפי חשבון חלק שחופחה. רמנ״ן. ג. [ו]א״ל הקב״ה למשה אילו אביה נזף בה אילו כהן גדול נזף בה בדאי הוא שתכלם שבעת כואי הוא שהוכים שבעה ימים, אני מלך מלכי המלכים לא דיה שתכלם י"ד יום. ל"ן. T. לפי שכיון שאנו באין להוסיף, פחות מכדי הסגר דהיינו ז׳ ימים אחרים אי אפשר יף. שס. ה. דירושה היינו כן הכן וכת הכן כן הכת וכת הכת, רהיקשא קאי אכל הנך דכתיבי בקרא. מוס' לקמן קיג:

למל דר׳ שמעיה. משום אמעיה. משום בא דר׳ שמעיה. משום בא דר׳ שמעיה. משום בא דר׳ שמעיה. משום בא דר׳ שמעיה. משום בא דר׳ שמעיה בר אינש דאתי לקבלנא הוא יאה וגולתיה יאה. כלומר יפה במעשים טובים וטליתו נאה: גששיה. משמש ר׳ ינאי לטלית של ר׳ יהודה: אמר ליה. לשמעיה אמרת לי דגולתיה יאה דין שיעוריה כשק הוא כלומר שיעורו של טלית זו כשק הוא שאין דבר חשוב ואין מקבל טומאה עד שיהא בו ד׳